

Magánszemélyek külföldről származó jövedelme

Ebben az információs füzetben a magyar illetőségű magánszemély külföldről származó jövedelmének adó- és járulékkötelezettségéről olvashat.

Tartalom:

I. Személyi jövedelemadó	2
<u>1.</u> Általános szabályok	2
<u>2.</u> Illetőség.....	5
2.1. <i>Az illetőségre vonatkozó magyar szabályok</i>	5
2.2. <i>Az illetőségre vonatkozó szabályok külföldi államban</i>	6
2.3. <i>Az Egyezmény illetőségre vonatkozó szabályai</i>	7
2.4. <i>Illetőségváltás az adóéven belül</i>	9
<u>3.</u> Jövedelemtípusok és adózásuk	10
3.1. <i>Nem önálló munka</i>	10
3.2. <i>Vállalkozási nyereség, szabad foglalkozás</i>	12
3.3. <i>Osztalék</i>	13
3.4. <i>Kamat, jogdíj</i>	14
3.6. <i>Elidegenítésből származó jövedelem</i>	14
3.7. <i>Egyéb jövedelmek</i>	14
<u>4.</u> Nem egyezményes államból származó jövedelem	14
<u>5.</u> Eljárási szabályok	16
5.1. <i>A külföldi pénznyemben megszerzett jövedelem átszámítása</i>	16
5.2. <i>Adóbevallás, adófizetés</i>	16
5.3. <i>Adókedvezmény érvényesítése</i>	16
II. Társadalombiztosítási kötelezettségek	18
1. <i>Közösségi jogalkalmazás</i>	18
2. <i>Személyi hatály</i>	19
3. <i>Biztosítási kötelezettség megállapítása</i>	19
4. <i>Más tagállamban létrejött biztosítás igazolása</i>	22
5. <i>A biztosítás elbírálása Magyarországon</i>	22
6. <i>Külföldi munkáltatónak végzett munka járulékkötelezettsége, szociális hozzájárulási kötelezettsége</i>	24
7. <i>A kifizetőt terhelő járulékalap és a szociális hozzájárulási adó alapjának megállapítása</i> .	25
8. <i>Fizetendő járulékok és a szociális hozzájárulási adó</i>	26
9. <i>Járulékfizetés és a szociális hozzájárulási adó fizetése, és bevallása</i>	27
10. <i>Bejelentés</i>	29

I. Személyi jövedelemadó

Ha valakinek külföldről származik jövedelme, és meg kell állapítania az adókötelezettségét, akkor:

a) Meg kell határozni az adóügyi illetőségét.

Ha magyar állampolgár, az adóév nagyobbik részében Magyarországon tartózkodik, és kizárólag belföldön van állandó lakóhelye, akkor biztosan magyar adóügyi illetőségű. Ilyenkor az illetőségről szóló 2. fejezetben leírtakat figyelmen kívül hagyhatja.

b) Meg kell határozni azt, hogy a jövedelmet melyik állam adóztathatja.

Ezt az irányadó kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi egyezmény előírásai alapján lehet megtenni, akkor, ha Magyarországnak van egyezménye az érintett külföldi állammal.

c) A kiválasztott állam belső szabályai szerint teljesítenie kell az adókötelezettségét.

d) Ha a b) pont szerint a jövedelem a külföldi államban adóztatható, Magyarországon is keletkezhet kiegészítő jellegű adókötelezettsége.

A külföldön adóztatható, az összevont adóalapba tartozó jövedelmeket – ha a külföldi állammal van kettős adóztatást kizáró egyezményünk – az összevont adóalap számításakor nem kell figyelembe venni, de az adóbevallásban, tájékoztató adatként szerepeltetni kell.

1. Általános szabályok

A nemzetközi egyezmények eltérő szövegezése miatt az e tájékoztatóban leírt információ nem minden esetben irányadó. Ezért a tényleges adókötelezettség csak az eset összes körülményének és az irányadó nemzetközi egyezmény konkrét szabályainak figyelembe-vételével állapítható meg.

Magyarország a **magyar illetőségű magánszemélyek belföldről és külföldről származó jövedelmét, továbbá a külföldi személyek belföldről származó, vagy egyébként nemzetközi szerződés, viszonyosság alapján a Magyarországon adóztatható jövedelmét** adóztatja.¹ A **külföldi illetőségű magánszemélyek külföldi forrásból származó jövedelmei** Magyarországon általában nem adókötelesek.

Magyarország tehát a magyar illetőségű magánszemélyek külföldről származó jövedelmeit is

megadóztatja, ha a kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi egyezmények (a továbbiakban: Egyezmény vagy Egyezmények), ezt lehetővé teszik.² Ezek a kétoldalú **Egyezmények alapvetően azt határozzák meg, hogy egy adott jövedelmtípus adóztatására a magánszemély illetősége szerinti állam, vagy a jövedelem forrása szerinti**

¹ A személyi jövedelemadóról szóló, többször módosított 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja tv.) 2. § (4) bekezdése szerint.

² A kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezmények célja az, hogy az adózók jövedelmét ne sújtsa kétszeres adóteher. Lényeges azonban, hogy az Egyezmények számos esetben lehetővé teszik azt, hogy egy adott jövedelmet mindkét állam – egymás eljárására is tekintettel – adóztatás alá vonjon.

állam a jogosult. Ezen túl az Egyezmények a magánszemélyek illetőségi szabályait is tartalmazzák, illetve meghatározzák a kettős adóztatás elkerülésének eljárását.

Az Egyezmények **nem határozzák** meg azt, hogy az adott jövedelem **hogyan válik adókötelessé az adóztatásra jogosult államban.** Azaz könnyen előfordulhat, hogy egy adott jövedelem adóztatására az Egyezmény alapján Magyarország jogosult, azonban Magyarország a belső, nemzeti szabályokban a jövedelemre adómentességet biztosít.

Magyarországnak több mint nyolcvan külföldi állammal – ezen belül az Európai Unió összes államával – áll fenn hatályos Egyezménye a kettős adóztatás elkerüléséről.³ Ugyanakkor számos olyan országból is származhat magyar magánszemélynek jövedelme, mellyel Magyarországnak nincsen Egyezménye.

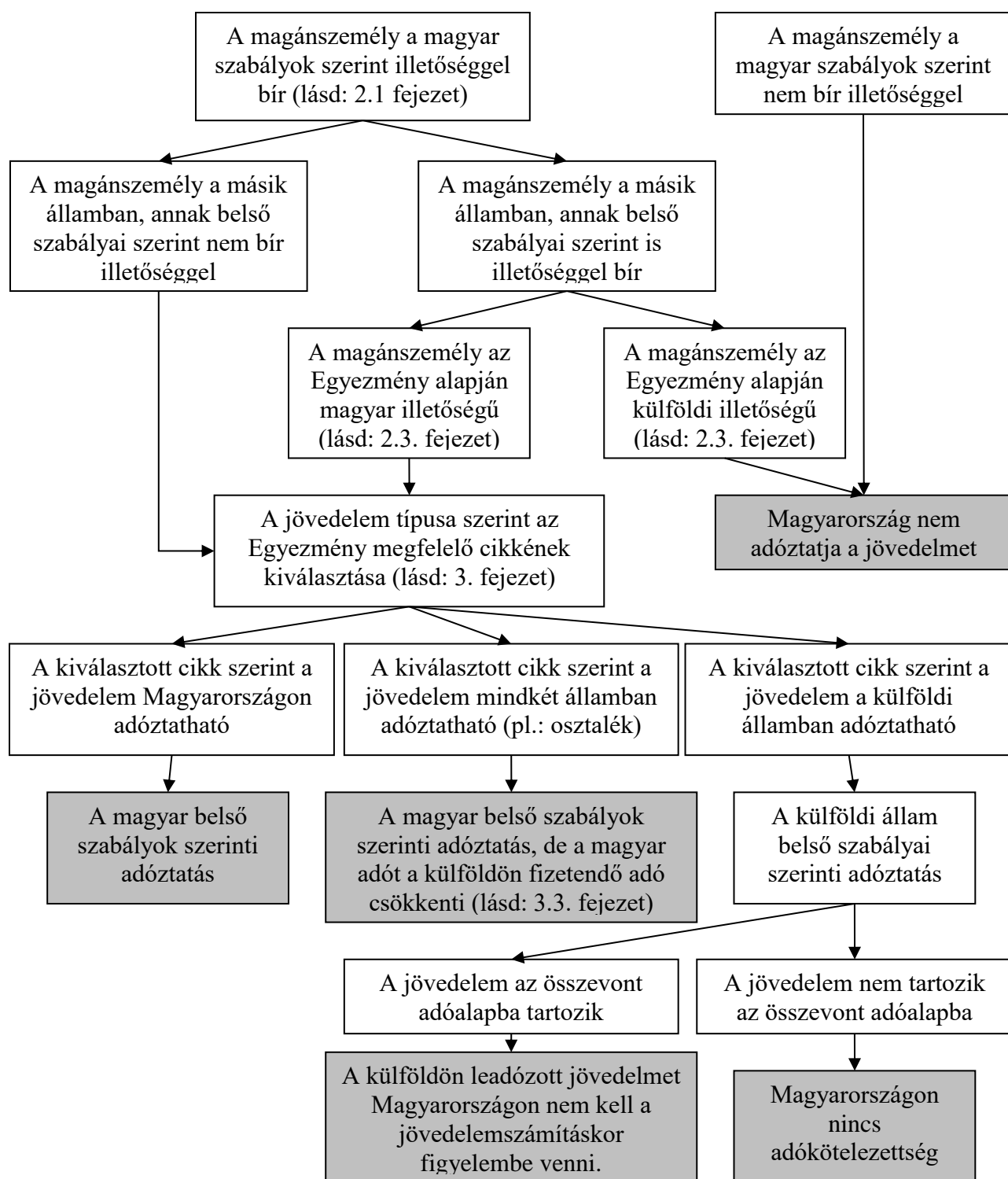
Ebben az esetben a 4. fejezetben leírtak irányadók.

Általánosságban elmondható tehát, hogy egy magánszemély külföldről származó jövedelme Magyarországon akkor adóztatható, ha a magánszemély a magyar szabályok és – figyelemmel a külföldi állam illetőségi szabályaira is – az Egyezmény előírásai alapján belföldi illetőségű, és az Egyezmény Magyarországnak a jövedelem adóztatását lehetővé teszi.

Ezen túl a magyar illetőségű magánszemélynek korlátozott adókötelezettsége akkor is keletkezhet, ha az Egyezmény alapján a jövedelem a külföldi államban adóztatható.

A magánszemélyek külföldről származó jövedelmének adókötelezettsége a következő ábra szerint alakul. Ha a folyamatábrán szürkével kitöltött négyzethez jutunk, az ábra fennmaradó része figyelmen kívül hagyandó.

³ A 2023. évben alkalmazandó Egyezmények listája megtalálható a Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapján, a www.nav.gov.hu címen.

Ha a magánszemély a magyar szabályok szerint **nem belföldi illetőségű**, vagy belföldi illetőségű, de az Egyezmény alapján az illetőség szerinti állam a külföldi állam, a magánszemély külföldről származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható.

Ha a magánszemély magyar illetőségű, az Egyezmény előírásai alapján három eset vázolható fel.

- Vannak olyan jövedelmek, melyeknél az adóztatás jogát az Egyezmény **kizárólag az illetőség szerinti államnak**, azaz Magyarországnak biztosítja (például ingó értékesítéséből származó jövedelem). Ilyenkor a külföldi államban nincs adókötelezettség.
- Léteznek olyan jövedelemtípusok is, például az osztalék, amelyeknél **mindkét állam** jogosult a jövedelem adóztatására, de a külföldi állam ezzel a jogával csak az Egyezményben meghatározott mértékig élhet.
- Bizonyos jövedelemtípus, például az ingatlanértékesítés, kizárólag a **jövedelem forrása**, vagyis az ingatlan fekvése **szerinti államban** adóztatható.

2. Illetőség

A magánszemély illetősége alapvető az adókötelezettség szempontjából. Az illetőség, vagy bővebben az adóügyi illetőség azt fejezi ki, hogy a **magánszemély melyik állammal áll adózási szempontból a legközelebbi kapcsolatban**.

Ez a fogalom nem azonos az állampolgársággal, bár az állampolgárságnak lehet hatása az illetőségre is.

A magánszemély tényleges illetőségét

- az illetőségre vonatkozó magyar szabályok,
- az érintett külföldi államban az illetőségre vonatkozó előírások,
- a két állam közti, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi Egyezmény szabályai (jellemzően annak 4. cikke)

együttesen határozzák meg.

Ha **mind a magyar, mind a külföldi állam megállapította** a saját belső joga szerint a magánszemély belföldi **illetőségét**, akkor az illetőséget az Egyezmény szabályai alapján kell meghatározni.

2.1. *Az illetőségre vonatkozó magyar szabályok*

A magyar előírások⁴ szerint belföldi illetőségű az a magánszemély, aki

- **magyar állampolgár** (kivéve azt a kettős állampolgárt, akinek Magyarországon nincs bejelentett lakhelye),

⁴ Az Szja tv. 3. § 2. pontja szerint.

- az a magánszemély, aki a külön jogszabály⁵ szerinti szabad tartózkodás jogát egy naptári évben legalább 183 napig Magyarországon gyakorolja (elsősorban EU, EGT állampolgár),
- az előző pontba nem tartozó, a külön jogszabály szerint letelepedett jogállással⁶ rendelkező magánszemély, illetve
- a hontalan magánszemély.

Az előzőekben felsoroltak közé nem tartozó magánszemély akkor magyar illetőségű, ha

- kizárólag Magyarországon van állandó lakóhelye, vagy
- a magánszemély létérdekeinek központja Magyarország, azaz a magánszemélyt a legszorosabb személyes, családi és gazdasági kapcsolatok Magyarországhoz fűzik akkor, ha a magánszemélynek egyáltalán nincs, illetve ha Magyarországon és más államban is van állandó lakóhelye,
- a szokásos tartózkodási helye belföld, ha az előzőek alapján illetősége nem állapítható meg.

A magyar szabályok szerint **állandó lakóhely** az olyan lakóhely, **ahol a magánszemély tartós ottlakásra rendezkedett be és ténylegesen ott lakik**. Nem változik az állandó lakóhely, ha a magánszemély ideiglenes jelleggel huzamosabb ideig külföldön tartózkodik.⁷

A magyar szabályok szerint a belföldi adóügyi illetőséget számos körülmény hozza létre. Így például a magyar állampolgárok a magyar szabályok szerint akkor is belföldi illetőségűek, ha többéves időszakban egy külföldi államban élnek és dolgoznak.

Ugyanakkor ezek a személyek **külföldi illetőségűek** is lehetnek, például a külföldi államban tartózkodás hossza, vagy az ottani állandó lakóhely miatt. E példa alapján jól látható, hogy gyakran előfordulhat az az eset, hogy egy magánszemély az államok belső joga alapján párhuzamosan két államban is belföldi illetőségű.

2.2. Az illetőségre vonatkozó szabályok külföldi államban

Előfordulhat, hogy egy magyar illetőségű magánszemélynek egy külföldi államban is illetősége van az ottani jogszabályok alapján. Ezt megalapozhatja például a külföldön tartózkodás hossza (jellemzően a 183 napot elérő tartózkodás), vagy a külföldi állandó lakóhely.

⁵ A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény.

⁶ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 32. § (1) bekezdésében felsorolt letelepedési engedéllyel rendelkező magánszemély.

⁷ Az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról szóló 2018. évi XLI. törvény 1. § (1) bekezdése kiegészítette az állandó lakóhely fogalmával az Szja tv. 3. § 2. pontját. A módosítás 2018. július 26. napjától hatályos, de az átmeneti rendelkezések alapján a 2018. január 1-től keletkezett adókötelezettségekre is alkalmazható.

Ha valaki bizonytalan a külföldi illetőségében, akkor a külföldi állam adóhatóságához fordulhat, és a kérdéses időszakra illetőségigazolást kérhet.

Ha a külföldi állam adóhatósága az illetőségigazolást kiállítja, akkor megállapítható, hogy a személynek a külföldi államban (is) illetősége van. Az igazolás kiállításának megtagadása annak a jele, hogy valaki (még) nem szerzett külföldön adóügyi illetőséget.

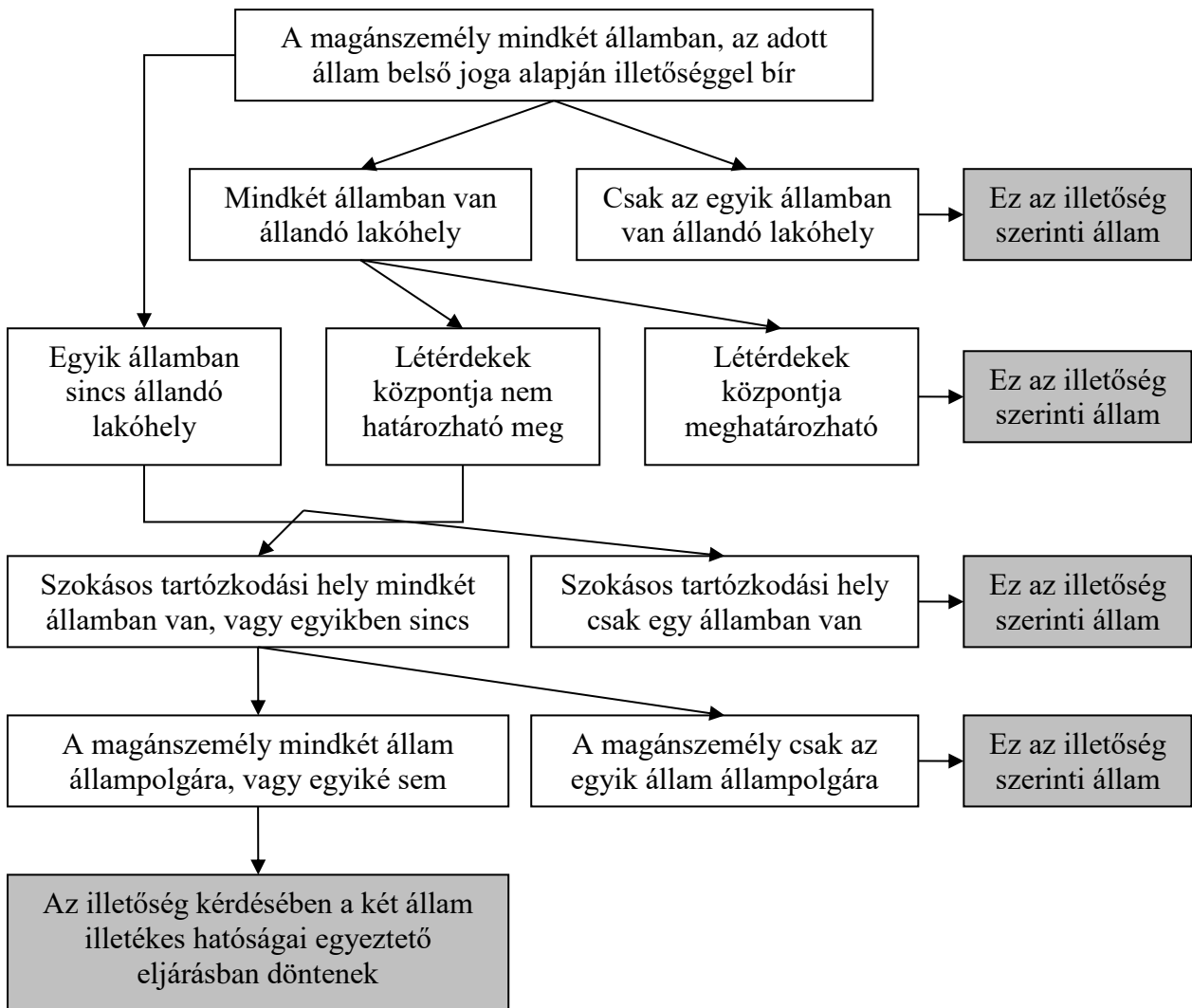
Ha valaki egy jövedelmet azért nem tekint Magyarországon adóztathatónak, mert álláspontja szerint azt külföldi személyként szerezte, az illetőségigazolásra azért is szüksége lehet, hogy a NAV ellenőrzésekor ezt bizonyítsa.

2.3. Az Egyezmény illetőségre vonatkozó szabályai

Ha egy magánszemélyt két állam a saját belső joga alapján egyaránt belföldi illetőségűnek tekint, akkor **a tényleges illetőség kérdését az Egyezmény lakóhelyről vagy illetőségről szóló cikke határozza meg** (jellemzően a 4. cikk).

Az Egyezmény alapján a magánszemély tényleges illetőségét az **állandó lakóhely**, a **létérdekek** vagy más néven **az életvitel központja**, a **szokásos tartózkodási hely** vagy az **állampolgárság** alapján (ebben a sorrendben) kell megállapítani. Természetesen egyes Egyezmények az itt felvázolt sorrendtől eltérhetnek.

Az Egyezmény illetőségre vonatkozó szabályainak értelmezéséhez a következő folyamatábra ad segítséget. Ha a folyamatábrán szürkével kitöltött négyzethez jutunk, az ábra fennmaradó része figyelmen kívül hagyandó.

Ha a magánszemély **mindkét érintett állam belső szabályai szerint belföldi illetőségű**, akkor az Egyezmény lefelől is a magánszemély állandó lakóhelye szerint állapítja meg az illetőséget. Azaz, ha a magánszemélynek az egyik államban van állandó lakóhelye, míg a másikban nincs, akkor **az állandó lakóhely állama az illetőség állama**.

Az illetőség megállapításakor az állandó lakóhelyhez hasonlóan kell vizsgálni a többi szempontot is, azaz **ha a soron következő szempont alapján az illetőség megállapítható, további vizsgálatra nincsen szükség**.

Az **állandó lakóhely fogalmát** minden állam a saját joga szerint határozza meg. Az előző pontban ismertetett magyar szabályozás szerint az állandó lakóhely megléte ténykérdés. Más államok az állandó lakóhely meglétét a lakóhely bejelentéséhez is köthetik. A létérdekek vagy az életvitel központja az a hely, ahol a magánszemélynek a legszorosabb személyi és gazdasági kapcsolatai vannak. Ilyen kapcsolat elsősorban a jövedelemszerzés, így a munkavégzés, a vállalkozás helye.

Ugyancsak **ilyen kapcsolat a családi, szoros baráti, kulturális, nemzeti kapcsolat** is. A nemzetközi gyakorlat⁸ szerint ezeket a kapcsolatokat együttesen kell vizsgálni. Előfordulhat, hogy a családi, baráti, kulturális kapcsolatok erősebbek, mint a gazdasági kapcsolatok. Azaz, ha egy magánszemély egy külföldi államban dolgozik, de onnan naponta, vagy a hétvégékre Magyarországon élő családjához visszatér, és jövedelmével magyar családját tartja fenn, akkor ez a személy Magyarországon belföldi illetőségű. Egy egyedülálló személy illetősége azonban jellemzően a munkavégzés államában van.

A **szokásos tartózkodási hely** az az állam, ahol az adott személy **gyakrabban, hosszabb időszakban tartózkodik**. Az egyes államokban tartózkodások hosszát nem mindig elég egy éven belül vizsgálni. Így például egy ötéves időszakban, két állam között ingázó személynél akár a teljes ötéves időszakot is vizsgálni kell, ha a munkavégzés körülményei az öt év alatt nem változnak. Ekkor az illetőség állama az lesz, amelyikben a magánszemély az öt év alatt több időt tölt.

Az állampolgárság fogalma értelemszerű.

Az illetékes hatóságok egyeztető eljárásának megindítása és lefolytatása Magyarországon a **Pénzügyminisztérium** feladata.

2.4. Illetőségváltás az adóéven belül

Az előzőekben leírtakból megállapítható, hogy az illetőséget a magánszemély körülményei határozzák meg.

A magánszemély körülményeinek változásával az illetősége is változhat, egy adott adóéven belül is. Ez azzal is jár, hogy az illetőségváltás előtt és után megszerzett jövedelem adókötelezettsége eltérő. Ha valaki végleg el kívánja hagyni Magyarországot, akkor a NAV-tól kérheti, hogy az adóját soron kívül, határozattal állapítsák meg. Ekkor nem kell adóbevallást tenni.⁹

Tételezzük fel, hogy a magyar állampolgárságú magánszemély az év első nyolc hónapjában Magyarországon él, így egyértelmű, hogy belföldi illetőségű. Szeptember 1-jével azonban végleg egy másik államba költözik, ezért az ottani szabályok szerint illetőséget szerez. Ilyenkor a magánszemély mindkét állam belső jogszabályai szerint belföldi, így a tényleges illetőségét a két állam között a kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezmény 4. cikkének előírásai szerint kell megállapítani. Ha tehát a kérdéses személynek szeptember 1-jétől csak a külföldi államban van állandó lakóhelye, akkor a magánszemély ettől az időponttól külföldi illetőségű. Azaz a magánszemély az év első 8 hónapjában belföldi illetőségű, míg a következő 4 hónapban külföldi.

⁸ A Magyarország által elfogadott nemzetközi gyakorlat a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) Modellegyezményének kommentárjából ismerhető meg.

⁹ Az Art. 148. § (1) bekezdése szerint.

3. Jövedelemtípusok és adózásuk

Mivel az Egyezmények előírásai eltérőek, így az itt leírtak nem minden esetben irányadóak. Tehát az adókötelezettség elbírálásakor a konkrét Egyezmény szabályait is vizsgálni kell.

3.1. *Nem önálló munka*

A **nem önálló munka fogalmát** az Egyezmények nem határozzák meg, így azt az államok saját, belső joga alapján kell megállapítani. Külföldön végzett munkánál, a nem önálló munka fogalmát a külföldi állam határozza meg. Idetartozik a munkaviszonyból származó jövedelem, de idetartozhatnak azok a megbízási jogviszonyok is, amelyek tartalmukban közelítenek a munkaviszonyhoz (például a felelősségi viszonyok, a megbízó közvetlen utasítási joga, vagy a munkavégzés helye alapján).

A **nem önálló munkából származó jövedelem** nem csupán a pénzbeli járandóságokat jelenti, hanem **magában foglalja a munkaviszonyhoz kötődő természetben adott juttatásokat is** (például: béren kívüli juttatások, lakás- és gépkocsihasználat, egészség- és életbiztosítások). Az Egyezmények előírásai szerint a magánszemély nem illetősége szerinti államban végzett, nem önálló munkából származó jövedelme **főszabály szerint abban az államban adóztatható, ahol a munkát végzik**. Azaz a magyar magánszemélyek által külföldön végzett munka ellenértéke a külföldi államban adóköteles.

A főszabály alól kivétel a **rövid távú kiküldetés**. Ha ugyanis a magyar magánszemély a munkát a külföldi államban végzi, de

- **a külföldi államban tartózkodás hossza** az adóévben, vagy naptári évben, vagy bármely 12 hónapos időszakban¹⁰ **nem haladja meg a 183 napot**, és
- a díjazást olyan **munkáltató**¹¹ fizeti (vagy olyan munkáltató nevében fizetik), akinek nincs **illetősége a munkavégzés helye szerinti államban**, és
- **a díjazás költségét nem a munkáltató** a munkavégzés helye szerinti államban lévő **telephelye viseli**,

akkor a jövedelem Magyarországon adóztatható.

Azaz, ha egy magyar munkáltató 183 napnál nem hosszabb időszakra küld ki egy magyar munkavállalót külföldre, és a kiküldetés költségeit nem a külföldi államban található telephelye fizeti¹², a munkavállaló csak Magyarországon adózik.

¹⁰ Az Egyezmények eltérő szövegezéséből származó különbség.

¹¹ Lásd a NAV honlapján 2012. október 31-én közzé tett tájékoztatót a gazdasági munkáltató meghatározásának új szempontjairól a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények alkalmazása során!

¹² A telephely külön jogalanyisággal nem bír, állandó üzleti helyet jelent. Ilyen például az üzletvezetés helye, a fiók, az iroda, a gyár, a műhely, a bánya.

Például, ha egy magyar társaság egy külföldi cégtől kapott megrendelését úgy teljesíti, hogy egy magyar illetőségű munkavállalóját küldi ki a munka elvégzésére, akkor a jövedelem Magyarországon adózik.

Ennek egyrészt feltétele, hogy a kiküldetés hossza ne haladja meg a 183 napot, másrészt az is, hogy a kiküldött bérét a magyar cég fizesse.

További feltétel, hogy a magyar cég külföldi telephelye ne számolja el ezt a bért a költségei között. Ha az itt felsorolt feltételek bármelyike nem teljesül, akkor a jövedelem a külföldi államban adózik.

A külföldi tartózkodás hosszát a **fizikai jelenlét** napjainak száma határozza meg. Minden olyan nap, amelyben a magánszemély bármilyen rövid időszakot a külföldi államban tölt - ide nem értve a külföldi országon megszakítás nélküli átutazást-, egész napnak számít a 183 nap számítása szempontjából. Ez azt jelenti, hogy a külföldi államba megérkezést, az onnan távozást és az ott végzett munka alatt ott töltött szabadnapokat is figyelembe kell venni.

Ha a vizsgált időszakon belül (adóév, naptári év, bármely 12 hónapos időszak) a magánszemély **több alkalommal is a külföldi államban tartózkodik**, akkor ezeket össze kell adni. Mivel a jövedelem ott adóztatható, ahol a munkát végzik, lehet, hogy a magánszemély jövedelmének egy része az egyik államban, a másik része a másik államban adózik. Például, ha a magánszemély egy adott külföldi államban kerekén hét hónapot tölt kiküldetésben, akkor a hét havi (alap)bére külföldön, öt havi pedig Magyarországon adózik. Azok a juttatások, amelyek kifejezetten a kiküldetéshez kapcsolódnak, mint amilyen a napidíj, csak a külföldi államban adóztathatók.

Ha a kiküldetés időtartama **nem egybefüggő**, például mert a magánszemély a két állam között ingázik, akkor a jövedelem olyan arányban adózik külföldön, amelyet az adott államban munkában töltött napok és az összes munkában töltött nap aránya meghatároz.

Például, ha egy magyar társaság magyar illetőségű munkavállalója egy külföldi építkezésre rendszeresen kijár, és a munkavállaló az adóévben 200 napot tölt kiküldetésben, akkor a 183 nap átlépése miatt a külföldi államban végzett munka ellenértéke a külföldi államban adózik. Az adóévből fennmaradó időszakban végzett munka ellenértéke Magyarországon adózik. A magánszemély (alap)bére olyan arányban adózik a külföldi államban, amilyen arányt a külföldi államban végzett munka – jellemzően napokban meghatározott – időtartama és az összes munkában töltött időszak aránya meghatároz.

Például, ha a magánszemély a 200 nap külföldi tartózkodáskor 150 napot tölt munkában, és az adóévben összesen 250 napot dolgozik, akkor az alapbér 60 százaléka (150/250) adózik külföldön és 40 százaléka Magyarországon.

A külföldi kiküldetésért, külszolgálatért kapott, belföldön adóztatható napidíj teljes összegéből levonható annak 30 százaléka, de legfeljebb napi 15 euró¹³. A nemzetközi áru- és

¹³ A külföldi kiküldetéshez kapcsolódó elismert költségekről szóló 285/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet szerint.

személyszállításban dolgozók vagy 60 eurót vonhatnak le naponta a napidíjuktól, vagy az előzőek szerint számolhatnak el költséget. A magyar honvédség állományában lévő, nem katonadiplomáciai tevékenységet végző, műveleti területen külszolgálatot teljesítő magánszemélyek napidíjuk 50 százalékát vonhatják le.

A nemzetközi forgalomban üzemeltetett **hajók és repülők**, illetve egyes Egyezmények szerint a nemzetközi forgalomban üzemeltetett **teherautók és buszok** személyzetének jövedelme a járművet üzemeltető társaság illetősége szerinti államban adóztatható, függetlenül a munkavégzés helyétől. Külön szabályok vonatkoznak az Egyezményekben a társaságok **igazgatósági, igazgatótanácsi**, illetve egyes Egyezmények szerint felügyelőbizottsági tagságért fizetett tiszteletdíjaira, melyek a társaság illetősége szerinti államban adóztathatók. A **művészek és sportolók** személyesen végzett tevékenységéből származó jövedelme csak a tevékenység helye szerinti államban adóztatható.

A **közszolgálatból**, azaz egy adott állam, annak közigazgatási egységének vagy helyi hatóságának végzett munka, kizárólag abban az államban adóztatható, amely államnak a közszolgálatot végzik (kivéve, ha a magánszemélynek a munkavégzés helye szerinti államban illetősége és állampolgársága is van).

Egyezményenként eltérően, külön szabályok vonatkoznak a **diákok, gyakornokok, tanárok és kutatók** jövedelmeire is. A korábbi munkavégzés miatt fizetett **nyugdíj** általánosságban a magánszemély illetősége szerinti államban adóztatható, kivéve, ha a nyugdíj korábban egy adott államnak végzett közszolgálat miatt jár. Ilyenkor a nyugdíj ott adóztatható, ahol a nyugdíjat megalapozó közszolgálatot végezték (kivéve, ha a magánszemélynek a másik államban illetősége és állampolgársága is van).

Figyelem! Ha a magyar illetőségű magánszemély jövedelme nem adóztatható Magyarországon, azt Magyarországon az összevont adóalap részeként nem kell bevallani, de tájékoztató adatként szerepeltetni kell a bevallásban.

3.2. Vállalkozási nyereség, szabad foglalkozás

A vállalkozási nyereségre (az Egyezmények 7. cikke) és a szabad foglalkozásból származó jövedelemre (jellemzően az Egyezmények 14. cikke) gyakorlatilag ugyanazok a szabályok vonatkoznak. A **szabad foglalkozás** általában magában foglalja az önállóan kifejtett tudományos, irodalmi, művészeti, nevelési vagy oktatási tevékenységet, valamint az orvosok, ügyvédek, mérnökök, építészek és fogorvosok önálló tevékenységét. Ehhez képest minden más gazdasági tevékenységből származó jövedelem a **vállalkozási nyereség** kategóriába tartozik.¹⁴

A vállalkozási nyereség, és a szabad foglalkozásból származó jövedelem **főszabály szerint csak a magánszemély, vállalkozás illetősége szerinti államban adóztatható**. A főszabály

¹⁴ Az Egyezmények alkalmazásában – jellemzően azok 3. cikkeiben található fogalom alapján – magánszemélyek is minősülhetnek vállalkozásnak.

alól kivétel, ha a személynek a tevékenységének kifejtéséhez a másik szerződő államban **telephelye (állandó berendezése)** van. Ilyenkor a jövedelem a telephelynek (állandó berendezésnek) betudható része a másik államban adózatható. Ez azt jelenti, hogy egy magyar magánszemély – például egyéni vállalkozó – a vállalkozási tevékenységéből származó jövedelemből csak akkor fizet külföldön adót, ha a külföldi államban van telephelye (állandó berendezése).

A **telephely fogalmát** az Egyezmények 5. cikke határozza meg. E szakasz alapján telephely az **üzleti tevékenység** olyan tartós **színtere**, amelyen keresztül a vállalkozás részben vagy egészben a tevékenységét végzi. A telephely jellemzően valamilyen ingatlan vagy berendezés lehet, de telephely az építési, szerelési munkálatok helyszíne is.

Ugyancsak telephelye van annak a vállalkozásnak, amelynek a másik államban olyan független képviselője, ügynöke van, aki a vállalkozás nevében szerződéseket köthet. Ezen túl a telephelynek tartósnak kell lennie, azaz helyben, és időben meghatározott mértékben állandónak. Az üzlet helyének tehát azonos helyen kell maradnia, és a nemzetközi gyakorlat szerint körülbelül 6 hónapig, fenn kell állnia ahhoz, hogy telephelynek minősülhessen. Egyes Egyezmények azonban ettől eltérhetnek.

A NAV gyakorlata szerint a telephelyre vonatkozó szabályok az állandó berendezésre is érvényesek. Ha a vállalkozásnak az előzőekben leírtak alapján telephelye van, akkor csak a telephelyből származó jövedelem adózik a külföldi államban. Ez az a nyereség, amit a telephely akkor ért volna el, ha a központ helyett egy teljesen különálló vállalkozással kötött volna üzletet a rendes piacon uralkodó feltételekkel és árakkal.

3.3. Osztalék

Az osztalékkal kapcsolatban a magánszemélynek általában **mindkét államban adókötelezettsége van**. A magyar illetőségű magánszemélynek fizetett osztalék főszabály szerint Magyarországon adózatható. Ugyanakkor az osztalék, az osztalék forrása szerinti államban is, jellemzően 10 vagy 15 százalékig megadóztatható. A külföldön megfizetett adót a Magyarországon fizetendő adóból a magánszemély levonhatja.

Ez azt jelenti, hogy a **külföldről származó osztalék** után a magyar illetőségű magánszemélynek mindkét államban adókötelezettsége van.

Ha például az Egyezmény az osztalék forrása szerinti államnak maximum 15 százalékos adó kivetését teszi lehetővé, és a külföldi állam ezt levonja, akkor a magyar előírások szerint fizetendő 15 százalékos adóból a külföldön megfizetett 15 százalékos adó levonható. Így a magánszemélynek Magyarországon nem kell az osztalék után adót fizetni. Ha a külföldön levont adó a magánszemélynek visszajár, a Magyarországon fizetendő adó a külföldön megfizetett adóval nem csökkenthető.

3.4. Kamat, jogdíj

A magyar illetőségű magánszemélynek fizetett kamat vagy jogdíj, például a szerzői jogdíj, a találmány felhasználásának fejében fizetett ellenérték, az **Egyezmények többsége szerint Magyarországon adóztatható**. Ugyanakkor mindkét jövedelemnél előfordul, hogy egyes Egyezmények a jövedelem megadóztatását – meghatározott mértékig – a jövedelemforrás államának is lehetővé teszik.

Ha a jövedelem mindkét államban adóztatható, az osztaléknál leírtakat kell alkalmazni.

Például, ha egy magyar illetőségű magánszemélynek egy horvát hitelintézetnél lévő betétjére kamatot írnak jóvá, akkor ennek a kamatnak az adóztatására kizárólag Magyarország jogosult. Azaz a kamatjövedelem után a 15 százalékos adót a magánszemélynek a magyar adóbevallásában kell bevallania, és a bevallás benyújtására nyitva álló határidőig megfizetnie. Azért, hogy a magyar magánszemélytől a külföldi hitelintézet által jóváírt kamatból ne vonjanak adót, a magyar magánszemély a horvát banknak illetőségigazolást ad. A magyar illetőségigazolást a NAV állítja ki magyar, vagy angol és magyar nyelven.

3.5. Bérbeadásból származó jövedelem

Az ingatlan bérbeadásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható, míg az ingó bérbeadásból származó jövedelem a magánszemély illetősége szerinti államban. A magyar illetőségű magánszemély külföldön található lakásának bérbeadásából származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható.

3.6. Elidegenítésből származó jövedelem

Az ingatlan eladásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható, míg az ingó vagy értékpapír eladásából származó jövedelem, árfolyamnyereség jellemzően a magánszemély illetősége szerinti államban. Tehát a magyar illetőségű magánszemély külföldön található lakásának eladásából származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható, ugyanakkor a külföldi tőzsdén kötött ügyletek eredménye után az adót jellemzően Magyarországon kell megfizetni.

3.7. Egyéb jövedelmek

Az előzőekben nem említett jövedelemfajták – például a szerencsejátékból származó jövedelem – kizárólag a magánszemély illetősége szerinti államban adóztatható.

4. Nem egyezményes államból származó jövedelem

Ha egy magyar illetőségű magánszemély olyan államból részesül jövedelemben, amellyel Magyarországnak nincs a kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezménye (a továbbiakban:

nem egyezményes állam), akkor a jövedelem adóztatására mindkét államnak joga van. Azaz előfordulhat, hogy ilyen esetben ténylegesen kétszer kellene a jövedelem után az adót megfizetni. Ezt a méltánytalan helyzetet a magyar belső szabályok azonban orvosolják.

Ha a **nem egyezményes államból származó**, összevont adóalapba tartozó jövedelemből a külföldi államban is vannak személyi jövedelemadót (és ez a magánszemélynek nem jár vissza), akkor a **Magyarországon fizetendő személyi jövedelemadó összegét csökkenti a külföldön megfizetett adó 90 százaléka**, de legfeljebb e jövedelem adóalapjára az adó mértékével (15 százalékkal) megállapított adó.¹⁵

Például, ha egy magyar állampolgár öt évig nem egyezményes államban dolgozik, akkor megőrzi magyar illetőségét, függetlenül attól, hogy van-e Magyarországon lakóhelye. Az ebben az időszakban szerzett jövedelmének adóztatására Magyarország jogosult azzal, hogy a külföldön fizetett adó maximum 90 százaléka, de legfeljebb e jövedelem adóalapjára eső 15 százalékos adó a Magyarországon fizetendő adót csökkenti.

Ha nincs egyezmény, a magánszemély illetőségét – a magyar adókötelezettség szempontjából – kizárólag a magyar szabályok szerint kell megállapítani.¹⁶ Emiatt egy magyar állampolgár csak akkor külföldi, ha egyben kettős állampolgár is, és Magyarországon nincsen bejelentett állandó lakóhelye. A **nem egyezményes államból származó külön adózó jövedelemnél** a Magyarországon fizetendő adót szintén csökkenti a külföldön levont adó összege. A külföldön megfizetett adó beszámítása miatt a jövedelem után fizetendő adó nem lehet kevesebb a jövedelem 5 százaléknál. Természetesen ilyenkor sem csökkenti a magyar adót az az adóösszeg, amely a magánszemélynek a külföldi államban visszajár.

Például a nem egyezményes államból származó osztalékból a külföldi államban levont adó összege 22 százalékos. Ezért a Magyarországon fizetendő 15 százalékos adó miatt nem lenne belföldön adófizetési kötelezettség. Azonban ilyen esetben Magyarországon legalább a jövedelem 5 százalékat kell személyi jövedelemadóként megfizetni, e jövedelem után a fizetendő adó mértéke 5 százalékos lesz.

Az előzőekben leírtaktól eltérően egyéb jövedelem az alacsony adókulcsú államban székhellyel rendelkező jogi személy, egyéb szervezet által, vagy annak megbízásából fizetett kamat és osztalék, az ilyen társaság értékpapírjának árfolyamnyeresége, illetve az ilyen társaságból kivont jövedelem.

Alacsony adókulcsú állam az olyan állam, amelyben törvény nem ír elő a társasági adónak megfelelő adókötelezettséget vagy az előírt adómérték kevesebb, mint 9 százalékos, kivéve, ha az állammal Magyarország egyezményt kötött a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelem- és a vagyonadók területén.

¹⁵ Az Sza tv. 32. § (1) bekezdése szerint.

¹⁶ Lásd: 2.1. fejezet.

Ugyancsak egyéb jövedelem az olyan államban belföldi illetőségű személy által fizetett kamat, amellyel Magyarországnak nincs hatályos egyezménye a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelem- és a vagyoadók területén.

5. Eljárási szabályok

5.1. *A külföldi pénznemben megszerzett jövedelem átszámítása*

A magyar jövedelmet és az adót **forintban kell megállapítani**. Ezért a külföldi pénznemben megszerzett bevételt és kiadást a Magyar Nemzeti Bank (MNB) hivatalos, a **bevételszerzés napján érvényes devizaárfolyamának** alapulvételével lehet forintra átszámítani. Ha egy külföldi pénznem nem szerepel az MNB hivatalos devizaárfolyam-lapján, akkor azt az MNB által közzétett, euróban megadott árfolyamon először euróra, majd az előzőek szerint forintra kell átszámítani.

A **magánszemély** azonban **választhatja**, hogy a külföldi pénznemben megszerzett bevételének forintra átszámításához a bevétel megszerzésének napját megelőző hónap 15-én érvényes MNB árfolyamot alkalmazza. A külföldi pénznemben megszerzett kamatjövedelemből, osztalékból az adót ugyanazon külföldi pénznemben kell megállapítani, levonni és az MNB hivatalos, a megszerzés időpontjában érvényes devizaárfolyamán forintra átszámítva kell megfizetni.

5.2. *Adóbevallás, adófizetés*

A külföldről származó jövedelmeknél általában nincs olyan személy, aki kifizetőként járna el. Így a jövedelmet és annak adóját a magánszemély állapítja meg. Ezeket az adatokat tehát nem a kifizető igazolása, hanem a magánszemély saját nyilvántartása fogja tartalmazni. Ilyenkor **az adóelőleget is a magánszemélynek kell megfizetnie**, mégpedig a jövedelemszerzés negyedévét követő hónap 12-éig. A befizetett adóelőlegről bevallást, bejelentést külön nem kell tenni. **Nem kell adóelőleget fizetni**, ha a jövedelem olyan államból származik, amellyel Magyarországnak nincs a kettős adóztatást elkerülő egyezménye.

Az **értékpapír-kölcsönzésből, a vállalkozásból kivont jövedelemnél** az adót a magánszemélynek szintén a negyedévét követő hónap 12-éig kell megfizetnie. A kamatjövedelemnél, az árfolyamnyereségből, csereügyletből és tőzsdei, ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelemnél, továbbá az osztalékjövedelemnél az adót az adóbevallás benyújtására nyitva álló határidőig kell megfizetni.

A magánszemély kötelezettsége az is, hogy a külföldről származó jövedelmet az szja bevallásában (a bevallási tervezet felhasználásával készült bevallásában) bevallja.

5.3. *Adókedvezmény érvényesítése*

A belföldi illetőségű magánszemély Magyarországon kedvezményt (adóalap-kedvezményt, adókedvezményt, adó feletti rendelkezési jogosultságot) csak akkor érvényesíthet, ha ugyanarra

az időszakra a másik államban, ahol az önálló, nem önálló tevékenységből, nyugdíjból származó jövedelme adózik, **nem vett és nem is vesz igénybe kedvezményt**¹⁷.

¹⁷ Az Szja tv. 1/A. § szerint.

II. Társadalombiztosítási kötelezettségek

Magyarország az EGT államokon túlmenően más országokkal is kötött a közösségi koordinációs szabályok elvein alapuló, szociális biztonsági egyezményeket, és érvényben vannak az 1960-as években megkötött egyes szociálpolitikai egyezmények is. Ahogy az adókötelezettséget, a társadalombiztosítási kötelezettségeket is az eset összes körülményének és az irányadó nemzetközi egyezmény konkrét szabályainak figyelembevételével kell megállapítani.

Magyar állampolgárok külföldi foglalkoztatásával összefüggő foglalkoztatói kötelezettségek, a külföldön dolgozó magánszemély társadalombiztosítási jogállásának megítélése.

A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény¹⁸ (a továbbiakban: Tbj.) rendelkezéseit

- a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletek¹⁹ (a továbbiakban: Közösségi rendelet), illetve
- a nemzetközi egyezmény²⁰ (a továbbiakban: egyezmény) hatálya alá tartozó személyre az egyezmény szabályai szerint kell alkalmazni.

A **nemzetközi egyezmények szabályai** elsőbbséget élveznek a hazai belső joggal szemben, ezért a biztosítási kötelezettség elbírálása főszabály szerint az egyezmények alapján történik. Ha a munkavégzésre, a vállalkozásra, az önálló tevékenységre a Közösségi rendelet, vagy egyezmény alapján Magyarország jogszabályait kell alkalmazni, akkor a biztosítási és járulékfizetési kötelezettséget a Tbj. szabályai szerint kell teljesíteni.

1. Közösségi jogalkalmazás

A Közösségen belül nincs egységes társadalombiztosítási rendszer. A tagállamok önállóan határozzák meg, hogy kinek, milyen ellátásokat milyen feltételekkel biztosítanak. Az ellátások fedezetéül fizetendő közteher meghatározása is nemzeti hatáskörbe tartozik. Ugyanakkor az EGT állampolgárai²¹ – nemzeti hovatartozástól függetlenül – társadalombiztosítási

¹⁸ 2020. június 30-ig a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: régi Tbj.)

¹⁹ A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (röviden: Közösségi rendelet) és a végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: Vhr.).

²⁰ Az érvényben lévő kétoldalú szociális biztonsági, illetve szociálpolitikai egyezmények a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő honlapján, a www.neak.gov.hu címen a lakossági kezdőlap, valamint honlapunkon, a www.nav.gov.hu címen érhetők el.

²¹ Az Európai Közösség és annak tagállamai, valamint a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján - bár Svájc nem tagja az Európai Uniónak - 2006. április 1-jétől Svájc vonatkozásában a Közösségi rendeletet kell alkalmazni.

szempontból az adott tagállam polgáraival azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek. A jogosultságok megőrzése és az esetleges hátrányok kiküszöbölése miatt a közösségi szintű szabályozás kizárólag a tagállamonként eltérő rendszereket koordinálja.

2. Személyi hatály

A Közösségi rendeletet:

- a tagállamok állampolgáira, egy tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre, valamint ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira²²,
- azoknak a személyeknek a túlélő hozzátartozóira, akik egy vagy több tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartoztak, függetlenül az ilyen személyek állampolgárságától, ha túlélő hozzátartozóik egy tagállam állampolgárai vagy a tagállamok egyikében tartózkodó hontalanok vagy menekültek,
- az EFTA-országokra (Izland, Liechtenstein, Norvégia), valamint Svájcra

kell alkalmazni.²³

3. Biztosítási kötelezettség megállapítása

A biztosítási kötelezettség elbírálása szempontjából a Közösségi rendelet határozza meg, hogy egy adott jogviszonyra a szociális biztonság szempontjából mely tagállam joghatósága vonatkozik (a biztosítási jogviszonyt, a járulékkötelezettséget és a szociális hozzájárulási adó fizetésének kötelezettségét melyik tagállam előírásai szerint kell megállapítani).

A rendelet hatálya alá tartozó személyekre **csak egy tagállam jogszabályait kell alkalmazni**, főszabály szerint ez a munkavégzés helyének jogszabálya.

Például egy magyar állampolgár munkavállalóként Ausztriában dolgozik, más tagállamban munkavállalóként, önálló vállalkozóként nem tevékenykedik. Ez a munkavállaló kizárólag Ausztriában, az osztrák szabályok szerint lesz biztosított és társadalombiztosítási kötelezettségeit is az osztrák szabályok szerint kell teljesítenie. E kötelezettségek szempontjából érdektelen, hogy az I. fejezetben ismertetett szabályok alapján személyi jövedelemadója melyik országban fizeti.

3.1. Kiküldetés²⁴

²² Ha egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak.

²³ A Közösségi rendeletet kell alkalmazni a harmadik ország olyan állampolgáira is, akikre a Közösségi rendelet csupán állampolgárságuk miatt nem vonatkozna, illetve ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira is, feltéve, hogy valamely tagállam területén jogszerűen rendelkeznek lakóhellyel és helyzetük összes vonatkozása nem egy tagállamot érint.

²⁴ A Közösségi rendelet hatálya alá tartozó fogadó államban vagy EGT-államban a vonatkozó nemzetközi egyezmények alapján a külképviseletekről és a tartós külszolgálatról szóló 2016. évi LXXIII. törvény (a továbbiakban: Külszoltv.) szerinti tartós külszolgálat nem a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló rendelet szerinti kiküldetés.

A rendelet bizonyos esetekben lehetővé teszi a **főszabálytól eltérést**. Ilyen helyzet lehet, ha a foglalkoztatás a vállalkozás bejegyzett székhelyétől vagy üzleti tevékenységének helyszínétől eltérő tagállamban történik.

Ha az egyik tagállam területén munkavállalót alkalmazó munkáltató a munkavállalót másik tagállam területére küldi ki azért, hogy ott nevében munkát végezzen, akkor a munkavállaló továbbra is a küldő állam szabályai szerint lesz biztosított, feltéve, hogy a munkavégzés időtartama **nem haladja meg a 24 hónapot**.

A tagállamok egyikében szokásosan önálló vállalkozóként tevékenykedő olyan személy, aki hasonló tevékenység végzése miatt egy másik tagállamba távozik, továbbra is az első tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, feltéve, hogy az ilyen tevékenység várható időtartama nem haladja meg a 24 hónapot.

Az **átmeneti kiküldetés** szabályai szigorú feltétekhez kötöttek és korlátozott idejű foglalkoztatásnál alkalmazhatók.

Magyarországon a kiküldetés feltételeinek²⁵ vizsgálata után az igazolást²⁶ az alkalmazandó jogról a kormányhivatal megyei székhelyen működő járási hivatala, Pest megye és a főváros esetén Budapest Főváros Kormányhivatala XIII. kerületi hivatala (a továbbiakban: egészségbiztosítási szakigazgatási szerv) adja ki.

3.2. Tevékenység végzése több tagállamban

A több tagállamban szokásosan munkavállalóként tevékenységet végző személy biztosítási kötelezettsége a **lakóhelye szerinti tagállamban** van, ha tevékenységének jelentős részét²⁷ ebben a tagállamban végzi.

Ha a munkavállaló a tevékenységének jelentős részét nem a lakóhelye szerinti tagállamban végzi, akkor:

- ha a személyt egyetlen vállalkozás vagy munkáltató alkalmazza, akkor annak a tagállamnak a társadalombiztosítási jogszabályai alkalmazandók, amelyben a vállalkozás vagy munkáltató bejegyzett székhelye, vagy üzletviteli helye található;
- ha a személyt két vagy több olyan vállalkozás vagy munkáltató alkalmazza, mely vállalkozások bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye egyetlen tagállamban található, akkor annak a tagállamnak a társadalombiztosítási szabályai irányadók, amelyben a vállalkozások vagy munkáltatók bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye található;
- ha a személyt két vagy több olyan vállalkozás vagy munkáltató alkalmazza, amelyek bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye két tagállamban található, amelyek közül az egyik a lakóhely szerinti tagállam, akkor ebben az esetben annak a lakóhely szerinti tagállamtól eltérő tagállamnak a társadalombiztosítási szabályai alkalmazandók, amelyben a vállalkozás vagy munkáltató bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye található;

²⁵ A részletes feltételeket a Tbj. 90-92. §-a tartalmazza.

²⁶ A kiküldetést az A1 jelű nyomtatvány igazolja.

²⁷ Lásd: Tbj. 91. §.

- ha a személyt két vagy több olyan vállalkozás vagy munkáltató alkalmazza, amelyek közül legalább kettőnek a bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye a lakóhely szerinti tagállamtól eltérő tagállamokban található, akkor a lakóhely szerinti tagállam társadalombiztosítási szabályait kell alkalmazni.

3.2.1. Egyidejűleg több tagállamban végzett különböző tevékenység

Ha egy személy az egyik tagállam területén munkavállalóként, egy másik tagállam területén pedig önálló vállalkozóként tevékenykedik, a munkavégzés helye szerinti államban lesz biztosított, vagyis abban az államban, ahol munkavállalóként dolgozik.

A magyar jogszabályok értelmében²⁸ **munkavállaló:**

- a munkaviszonyban álló személy,²⁹
- a szervezet tevékenységében munkaviszonyban, vállalkozási vagy megbízási jogviszonyban közreműködő szervezeti tag,³⁰
- a munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy,³¹
- a társas vállalkozó, és a külföldi jog szerint annak megfelelő jogviszonyban álló személy.

3.2.2. Vállalkozás több tagállamban

A magyar jogszabályok értelmében **önálló vállalkozó:**

- a Tbj. szerinti egyéni vállalkozó,
- a biztosított mezőgazdasági őstermelő³², és a külföldi jog szerint annak megfelelő személy.

A **több tagállamban önálló vállalkozóként tevékenykedő személy**, a lakóhely szerinti tagállam társadalombiztosítási szabályai alá tartozik, ha tevékenységének **a jelentős részét** itt végzi.

Ha nem azon tagállamoknak az egyikében van lakóhelye, amelyben a tevékenység jelentős részét végzi, akkor annak a tagállamnak a jogszabályai alá tartozik, amelyben a tevékenységeinek központi érdekeltége³³ található.

²⁸ A Tbj. 89. §.

²⁹ Tbj. 6. § (1) bekezdés a) pontban meghatározott személy.

³⁰ Kivéve az iskolaszervezet nappali rendszerű oktatásban részt vevő tanuló, képzésben résztvevő személy, hallgató tagját - 25. életévének betöltéséig a tanulói, hallgatói, felnőttképzési jogviszonya szünetelésének időtartama alatt is -, a közérdekű nyugdíjas szervezet öregségi nyugdíjban vagy átmeneti bányászjradékban részesülő tagját, a szociális szervezetben tagi munkavégzésben munkát végző tagot, a kisgyermekkel otthon lévőket szervezetének nem nagyszülőként gyermekgondozási díjban vagy gyermekgondozást segítő ellátásban részesülő, egyéb jogcímen - ide nem értve a Tbj. 6. § (1) bekezdés f) pont és a (2) bekezdés szerint - biztosított tagját.

³¹ Tbj. 6. § (1) bekezdés g) pontjában, valamint (2) bekezdésében meghatározott személyek.

³² Tbj. 6. § (1) bekezdés h) pont.

³³ Lásd: Vhr. 14. cikk (8) bekezdés.

4. Más tagállamban létrejött biztosítás igazolása

Nincs egységes, a Közösségen belül használatos nyomtatvány a munkavégzés-alapú biztosítás igazolására arra az esetre, ha a munkavállaló, önálló vállalkozó csak egy tagállam területén végez munkát. Ilyen esetben az ügyfél által igényelt igazolást minden tagállam a saját belső joga szerint állítja ki.

A több tagállamban párhuzamosan végzett tevékenységnél a biztosítási kötelezettség helye az **A1 jelű** nyomtatvánnyal igazolható.

Például egy Magyarországon bejegyzett kft. német állampolgárságú vezető tisztségviselője havi 300 000 forint járulékalapot képező jövedelemben részesül, a vezető tisztséget munkaviszonyban látja el.

A magyar foglalkoztató könyvelőjének átadta az A1 jelű igazolást, amely 2023. december 31-ig érvényes. Az igazolás alapján a vezető tisztségviselő kizárólag Németországban, a német szabályok szerint biztosított, ezért **Magyarországon**, mivel nincs biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonya, a Tbj. szabályai szerint járulékfizetési kötelezettség nem merülhet fel.

Az előző példa szerint, a munkáltatónak Magyarországon, a magyar jogszabályok alapján nincs járulékkötelezettsége.

A **közösségi szabályok szerint** az a munkáltató, amelynek bejegyzett székhelye vagy ügyviteli helye nem az illetékes tagállam – a példa szerint Németország – területén található, munkavállalója járulékkötelezettségét úgy teljesíti, mintha bejegyzett székhelye vagy üzletviteli helye az illetékes tagállamban lenne. Tehát a magyar vállalkozásnak Németországban a német szabályok szerint kell a munkavállalóval kapcsolatos járulékkötelezettségeket teljesíteni.

Összegezve: a társadalombiztosítási jogállást az EGT tagállamain belül a Közösségi rendelkezés határozza meg. Ha a joghatóság magyar, a járulékkötelezettséget – állampolgárságtól függetlenül – a Tbj. rendelkezései szerint kell megállapítani.

5. A biztosítás elbírálása Magyarországon

A biztosítás az alapjául szolgáló jogviszonnyal egyidejűleg, a törvény erejénél fogva jön létre. Ennek érvényesítésére a foglalkoztatót

- bejelentési,
- nyilvántartási,
- járulék-megállapítási és levonási,
- járulékfizetési, valamint
- bevallási

kötelezettség terheli.

E kötelezettség vonatkozik arra a **külföldi foglalkoztatóra** is, aki Magyarország területén biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyban foglalkoztat munkavállalót, továbbá arra a külföldi foglalkoztatóra, aki Magyarország területén kívül foglalkoztat olyan munkavállalót, aki a Közösségi rendelet, vagy Magyarország által kötött kétoldalú szociális biztonságról szóló egyezmény alapján a Tbj. hatálya alá tartozik.

A jogszabály tételesen felsorolja³⁴ a biztosítási kötelezettség alá vont jogviszonyokat, amelyek jellemzően munkavégzéshez vagy tevékenységhez kapcsolódnak.

2020. július 1-jétől már nem csak a munkaviszonyban álló, hanem foglalkoztatási formától függetlenül minden munkát végző saját jogú nyugdíjas (például a megbízási jogviszonyban álló is), mentesül a biztosítási- és járulékfizetési kötelezettség alól.

Saját jogú nyugdíjas az a természetes személy, aki

- a Tny.³⁵, illetve nemzetközi egyezmény alkalmazásával saját jogú öregségi nyugellátásban,
- szociális biztonságról szóló egyezménnyel érintett állam által megállapított öregségi nyugellátásban,
- a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány által folyósított öregségi, rokkantsági nyugdíjsegélyben,
- egyházi jogi személytől nyugdíjban vagy öregségi, munkaképtelenségi járadékban részesül, vagy
- a Közösségi rendelet, illetve az EGT-állam jogszabályai alkalmazásával saját jogú öregségi nyugdíjban

részesül, akkor is, ha a nyugellátás folyósítása szünetel.

Külön rendelkezések alapján³⁶ további személyek is mentesülnek a biztosítási kötelezettség alól. A személyi mentesség alapján az érintett az összes jogviszonyára nézve mentesül a biztosítási kötelezettség alól.

Például egy magyar állampolgár a WHO alkalmazottjaként az említett nemzetközi szervezet saját szociális biztonsági rendszerében biztosított. A nemzetközi szervezetenél végzett munkája mellett Magyarországon egy társas vállalkozásban, munkaviszonyban havi 300 ezer forint munkabért kap. A Tbj. alapján, Magyarországon erre a személyre nem terjed ki a biztosítás, ezért a munkaviszonyával összefüggésben sem lehet a biztosítási kötelezettséget megállapítani. Ha nincs biztosítási kötelezettség, a természetes személynek járulékfizetési kötelezettsége nincs.

³⁴ Tbj. 6. §-a.

³⁵ A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény.

³⁶ Tbj. 17. § (1) bekezdés.

A személyi mentesség mellett, egyes, meghatározott jogviszonyokban a munkavégzésnél sem kell a biztosítási kötelezettséget megállapítani.³⁷ Ilyen esetben a mentesített jogviszony mellett, egyéb jogviszonnal járó biztosítást az általános szabályok szerint meg kell állapítani.

Például egy nappali tagozatos diák a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 44. § (1) bekezdés a) pontja szerint a hallgatói munkaszerződés alapján munkát végez azért, hogy szakmai gyakorlatát megszerezze. E mellett mezőgazdasági őstermelő. A hallgatói munkaszerződés alapján végzett munkával kapcsolatban nem lehet biztosítási kötelezettséget megállapítani, de őstermelőként a biztosítási kötelezettséget a Tbj. általános szabályai szerint meg kell állapítani.

6. Külföldi munkáltatónak végzett munka járulékkötelezettsége, szociális hozzájárulási kötelezettsége

Biztosított az a természetes személy is, aki a munkát külföldi foglalkoztatónak Magyarországon területén kívül végzi, és a Közösségi rendelet, vagy Magyarország által kötött kétoldalú szociális biztonságról szóló egyezmény alapján a Tbj. hatálya alá tartozik.

A magyar jogszabályok szerint bejegyzésre nem kötelezett külföldi foglalkoztató (a továbbiakban: külföldi vállalkozás) javára biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyban munkát végző foglalkoztatottnak kifizetett járulékalapot képező jövedelem alapján a külföldi vállalkozás társadalombiztosítási járulékot állapít meg és von le.³⁸

A külföldi vállalkozás a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonnal összefüggő **bejelentést, járulékfizetést**, a szociális hozzájárulási **adó fizetésének**³⁹ és **bevallásának** kötelezettségét pénzügyi képviselővel, valamint adózási ügyvivővel⁴⁰, ha ilyen nincs, közvetlenül saját maga teljesíti.

Ha a külföldi vállalkozás a járulékkötelezettségét és a szociális hozzájárulási adó kötelezettségét közvetlenül teljesíti, a biztosítás kezdete előtt be kell jelentkeznie a NAV-hoz. A bejelentéskor kérelmezi, hogy a NAV foglalkoztatói minőségében vegye nyilvántartásba.

Ha a magyar jog szerint biztosított személyt foglalkoztató külföldi vállalkozásnak a járulékkötelezettség és a szociális hozzájárulási adó kötelezettségének teljesítésére nincs képviselője (pénzügyi képviselő, adózási ügyvivő), és foglalkoztatóként nem jelentkezik be⁴¹, akkor a foglalkoztatott teljesíti a biztosítással összefüggő bejelentési, járulékfizetési

³⁷ Tbj. 18. § (2) bekezdés.

³⁸ Tbj. 87. §.

³⁹ A szociális hozzájárulási adó tekintetében a szociális hozzájárulásról szóló 2018. évi LII. törvény (a továbbiakban: Szoch. tv.) alapján, annak rendelkezései szerint.

⁴⁰ Az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.).

⁴¹ Az, hogy a külföldi vállalkozás foglalkoztatóként bejelentkezett-e a NAV-hoz, a www.nav.gov.hu honlapunkon az „Adatbázisok, Adóalanyok lekérdezése, Egyéb szervezetek” menüpontban kérdezhető le.

kötelezettséget, valamint a szociális hozzájárulási adó fizetésének és bevallásának kötelezettségét.

Ilyenkor a foglalkoztatott viseli a jogkövetkezményeket (ide nem értve a mulasztási bírságot és az adóbírságot).

7. A kifizetőt terhelő járulékalap és a szociális hozzájárulási adó alapjának megállapítása⁴²

7.1. A kifizetőt terhelő járulékalap megállapítása

A járulékfizetési kötelezettség megállapításához az szükséges, hogy:

- a kifizetés alapja biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony, és
- a kifizetett jövedelem járulékalapot képező jövedelem legyen.

Járulékalapot képező jövedelemként, egyéb mellett:⁴³

- a) az Szja tv. szerint az összevont adóalapba tartozó, önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelmet kell számításba venni.
- b) Ha az a) ponttól eltérően, nemzetközi szerződés alapján Magyarországnak nincs adóztatási joga, vagy nincs kettős adózást kizáró egyezmény, így adóelőleg-megállapítási kötelezettség sincs, akkor
 - ba) az alaphétt, (ha a munkát külföldi jog hatálya alá tartozó munkaszerződés alapján végzik, a szerződésben meghatározott díj havi összegét), de legalább a tárgyévet megelőző év július hónapjára a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által a teljes munkaidőben alkalmazásban állók tekintetében közzétett nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkeresetet (2023-ban havi 499 952 forintot), illetve, ha a munkát munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony alapján végzik - a szerződésben meghatározott díj havi összegét,
 - bb) vagy a tevékenység ellenértékeként a tárgyhónapban megszerzett - munkaviszonynál a tárgyhónapra elszámolt - jövedelmet, ha az nem éri el az alaphétt (szerződésben meghatározott díj havi összege) vagy a tárgyévet megelőző év július hónapjára a KSH által a teljes munkaidőben alkalmazásban állókról közzétett nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkereset közül az egyiket.
- c) a kifizetés időpontjától függetlenül járulékalapot képező jövedelemként kell figyelembe venni az olyan időszakra kifizetett jövedelmet, amikor a Tbj. alapján biztosítási jogviszony állt fenn, ha a kifizetés, juttatás időpontjában a Tbj. 3. §-a alapján más ország járulékszabályai alkalmazandók.⁴⁴

⁴² Ide értve a 6. pont alá tartozó természetes személyt is.

⁴³ Tbj. 27. §.

⁴⁴ A kifizetés időpontjától függetlenül nem kell járulékalapot képező jövedelemként figyelembe venni azt a jövedelmet, amelynek kifizetése olyan időszakra történik, amelyben a Tbj. 17-19. §-a, vagy 13. §-a alapján nem állt fenn biztosítási jogviszony.

Ha a biztosítással járó jogviszonyból származó, tárgyhónapra eső jövedelem **egy része Magyarországon, másik része külföldön adóztatható**, járulékalapként együttesen kell figyelembe venni az a) pontban meghatározott jövedelmet és a b) pontban említett, járulékalapot képező jövedelem összegének azokra a napokra vonatkozó arányos részét, amikor a jövedelem külföldön adóztatható.⁴⁵

7.2 A kifizetőt terhelő szociális hozzájárulási adó alapja⁴⁶

A Szocho tv. alapján a kifizetőnek meghatározott jövedelmek juttatásakor szociális hozzájárulási adót kell fizetni.⁴⁷

Szociális hozzájárulási adót kell fizetni – egyebek mellett – :

- a) az Szja tv. szerint összevont adóalapba tartozó adó-, adóelőleg-alap számításánál figyelembe vett jövedelem után,
- b) az Szja tv. szerinti önálló és nem önálló tevékenységből származó jövedelemnél az Szja tv. szerinti adó-, adóelőleg-alap hiányában a Tbj. szerint biztosított személynek juttatott olyan jövedelem után, amely a 7.1 pont b) alpontja alapján járulékalapot képez.

A kifizetés időpontjától függetlenül adóalapot képez az a jövedelem is, amelynek kifizetése (juttatása) olyan időszakra történik, amikor a Tbj. alapján biztosítási jogviszony állt fenn.

Ha a természetes személy ugyanarra az adómegállapítási időszakra Magyarországon adóztatható és Magyarországon nem adóztatható jövedelmet is szerez, az adóalap megállapításánál az előzőeket együttesen kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a b) pont alkalmazásakor az alaptermék vagy más díjazásnak a jövedelem külföldön adóztatható időszakára vonatkozó arányos részét kell figyelembe venni.

8. Fizetendő járulék és a szociális hozzájárulási adó

A társadalombiztosítási ellátások és a munkaerő-piaci célok fedezetére a biztosított – főszabály szerint

- 18,5 százalékos társadalombiztosítási járulékot fizet.

A járulékot havonta, a járulékalapot képező jövedelem kifizetésekor irányadó járulékmértékek szerint kell megfizetni. A járulékot a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony megszűnését követően kifizetett, járulékalapot képező jövedelem után is meg kell fizetni.

⁴⁵ Tbj. 27.§ (6) bekezdése.

⁴⁶ Az egyéni és társas vállalkozó, a mezőgazdasági őstermelő, valamint a 6. pont alá nem tartozó természetes személyre a szociális hozzájárulási adó alapjának megállapítására eltérő szabályok vonatkoznak. Ezekről a szabályokról a 49. számú információs füzetből tájékozódhat.

⁴⁷ Az adókötelezettség alóli mentesülés esetköreit a Szocho tv. 5. §-a tartalmazza, erre vonatkozóan további részletes információkat a 49. számú információs füzetünkben olvashatnak.

A szociális hozzájárulási adó mértéke: az adóalap 13 százaléka.

A fizetendő adó az adóalap után a kifizetéskor érvényes adómértékkel számított adó (számított adó), csökkentve az adó fizetésére kötelezettet a Szcho tv. rendelkezése alapján meghatározott adókedvezmények összegével.

9. Járulékfizetés és a szociális hozzájárulási adó fizetése és bevallása

A foglalkoztató a biztosítottak a tárgyhónapban kifizetett (juttatott), járulékalapot képező jövedelem alapján állapítja meg a járulékot és vonja le a biztosítottat terhelő járulékot.

Szociális hozzájárulási adó

Szociális hozzájárulási adót annak kell fizetnie, aki az Szja tv. szerint nem önálló tevékenységből származó jövedelmet juttat, ideértve a külföldi kifizetőt is. Ha az Szja tv. szerinti nem önálló tevékenységből származó jövedelem külföldi kifizetőtől származik, és a Tbj. szerint járulékalapot nem képez, az adó fizetésére kötelezett személy a természetes személy.

Ha az Szja tv. szerint **önálló tevékenységből származó jövedelem kifizetőtől származik**, az adó fizetésére kötelezett személy a kifizető, ideértve a külföldi kifizetőt is. Ha az Szja tv. szerinti önálló tevékenységből származó jövedelem **nem kifizetőtől származik**, az adó fizetésére kötelezett személy a természetes személy.

Ha a természetes személy külföldi kifizetőtől az új Tbj. szerint járulékalapot nem képező jövedelmet szerez, az adó fizetésére kötelezett személy a természetes személy.

Ha az Szja tv. szerinti **egyéb jövedelem kifizetőtől származik**, akkor az adófizetésre kötelezett a kifizető. Ha az Szja tv. szerinti **egyéb jövedelem nem kifizetőtől származik**, vagy az adóelőleget a kifizető nem köteles megállapítani, akkor az adófizetésre kötelezett a természetes személy.

Kirendeléskor az adófizetési kötelezettséget a kirendelést elrendelő teljesíti, ideértve a külföldi kifizetőt is. A kirendelés alapján foglalkoztató személy teljesíti az adófizetési kötelezettséget, ha a kirendelést elrendelővel megállapodott arról, hogy a természetes személy foglalkoztatásához kapcsolódó munkabért és közterheket ő fizeti.

Munkaerő-kölcsönzésben kölcsönbe adott munkavállalóval jogviszonya miatt fizetendő adó alanya a kölcsönbe adó. Ha a kölcsönbe adó **külföldi kifizető**, az adófizetésre kötelezett a munkavállalót kölcsönbe vevő személy.

Több munkáltatóval létesített munkaviszonynál⁴⁸ az adókötelezettséget az adózás rendjéről szóló törvény szerint meghatározott munkáltató teljesíti.

A foglalkoztatónak a megállapított **tárgyhavi járulékot**, valamint a **szociális hozzájárulási adót** a 2308-as jelű havi adó- és járulékvallásban a tárgyhónapot követő hónap 12-éig kell bevallani, illetőleg megfizetni a NAV-hoz.

A 6. pontban említett külföldi vállalkozás, illetve magánszemély járulékkötelezettsége, valamint a szociális hozzájárulási adó fizetésének és bevallásának kötelezettsége

A külföldi vállalkozásnak biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyban munkát végző foglalkoztatottnak kifizetett, járulékalapot képező jövedelem alapulvételével a külföldi vállalkozás 18,5 százalék társadalombiztosítási járulékot állapít meg és von le.

A 7.2. pont alatti jövedelem (juttatás) után a külföldi kifizető, illetve a magánszemély 13 százalékos szociális hozzájárulási adót fizet.⁴⁹

A kötelezettségeket havonta, a tárgyhónapot követő hónap 12-éig kell teljesíteni.

- A társadalombiztosítási járulékot
 - a külföldi vállalkozás a HU91100320000605581900000000 NAV Biztosítottaktól levont társadalombiztosítási járulék beszedési számla javára,
 - a foglalkoztatott, ha saját maga után fizeti, a HU22100320000605580200000000 *NAV Társadalombiztosítási járulék magánszemélyt, őstermelőt, egyéni vállalkozót, kifizetőt terhelő kötelezettség beszedési számla javára;*
- a szociális hozzájárulási adót a HU1211003200006055912000000000 NAV Szociális hozzájárulási adó beszedési számla javára,

átutalással, vagy készpénz-átutalási megbízással teljesítheti.

A biztosítási- és járulékfizetési-, valamint a szociális hozzájárulási adó-kötelezettséggel összefüggő bevallási, adatszolgáltatási kötelezettséget havonta, a tárgyhónapot követő hónap 12-éig, elektronikusan, az erre a célra rendszeresített 2308INT jelű bevallással kell teljesíteni.

A külföldi kifizető is igénybe veheti a szociális hozzájárulási adó kedvezményeit. A kedvezményt érvényesíteni a 2308-as bevallás általános szabályok szerinti benyújtásával, a külföldi kifizetőre vonatkozó adatok feltüntetésével lehet.

Ez azt jelenti, hogy a kedvezményt érvényesíteni kívánó kötelezettnek nemcsak a szociális hozzájárulási adót, az érvényesített részkedvezményt, hanem a társadalombiztosítási járulékot is ezen a bevalláson kell közölnie.⁵⁰

⁴⁸ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 195. §.

⁴⁹ A magánszemélyt az Szja tv. szerinti egyes különadózó jövedelemeivel összefüggésben terhelő szociális hozzájárulási adó-kötelezettségre vonatkozó tájékoztatás a 49. számú információs füzetben található.

⁵⁰ Ebben az esetben a 2308INT jelű bevallást már nem kell benyújtani.

10. Bejelentés

A **biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyt** a biztosítási jogviszony első napján, a foglalkoztatás megkezdése előtt, illetőleg, ha a biztosítást utólag bírálják el, legkésőbb a biztosítási kötelezettség megállapítását követő napon az adóhatóságnak **be kell jelenteni**.⁵¹

A bejelentést az erre a célra rendszeresített 23T1041-es számú, „Bejelentő és változás bejelentő lap a munkáltató vagy kifizető által foglalkoztatott biztosított adatairól” elnevezésű űrlapon kell megtenni.

A 6. pontban említett külföldi vállalkozás, illetve magánszemély a bejelentésre a 23T1041INT jelű adatlapot használhatja.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal

⁵¹ Art. 1. számú melléklet 3. pont.